

Predvolebný monitoring Facebooku

Aké príspevky sú najpopulárnejšie v štyroch bublinách slovenského internetu tento týždeň?

S blížiacim termínom predčasných volieb do Národnej rady SR je politická kampaň v plnom prúde. Rozhodovanie voličov však neovplyvňuje len to, čo šíria politické strany a ich predstavitelia, ale aj informácie z bublín, v ktorých sa v online priestore pohybujú. GLOBSEC bude do termínu volieb publikovať týždennú správu Predvolebný monitoring Facebooku, ktorá analyzuje kľúčové témy, aktérov, no najmä najpopulárnejšie príspevky z pohľadu interakcií naprieč štyrmi skupinami na najpopulárnejšej sociálnej sieti slovenského internetu – Facebooku. Týmito skupinami sú Problematické zdroje, Pro-demokratickí aktéri, Štátne inštitúcie a Maďarská menšina (pre detailnú metodológiu výber vid' časť Metodológia).

V týždni od 29.7. do 8.8. dominovali najmä Facebook stránky Zomri a Hoaxy a podvody – Polícia SR. Najrozšírenejšou témou bola Ukrajina a vyvracanie dezinformácií v súvislosti s ruskou inváziou na jej území. Najpopulárnejším príspevkom je však video s dokumentárnym filmom šíriace konšpiračné teórie o prezidentovi Zelenskom. Významné miesto zastávala aj satira voči politickým aktérom.

Autori

Katarína Strauszová, Junior Researcher

Jana Kazaz, Research Fellow

Nikoleta Nemečková, Communications Manager and Project Assistant

Patrik Szicherle, Research Fellow

Centrum pre demokraciu a odolnosť | GLOBSEC

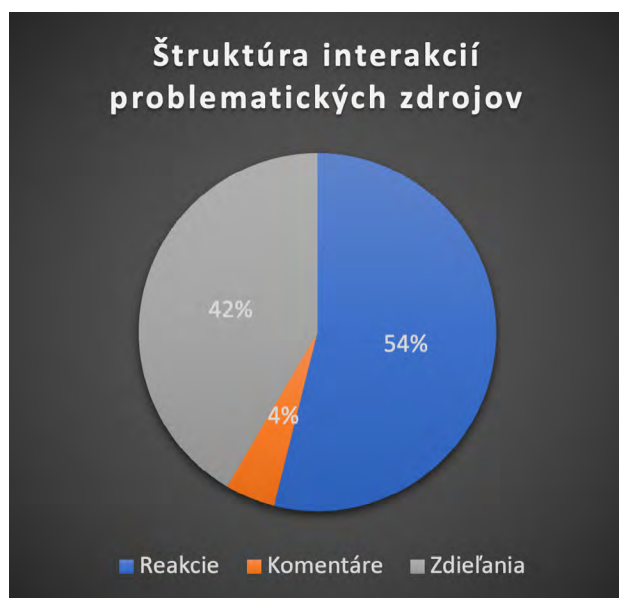
**Co-funded by
the European Union**

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Prečo majú problematické zdroje tak veľký dosah?

Problematické zdroje v monitoringu tento týždeň získali viac ako dvojnásobok interakcií (súčet reakcií, komentárov a zdieľaní) v porovnaní s najpopulárnejšími príspevkami vo zvyšku monitoringu. Je tomu tak aj napriek skutočnosti, že najpopulárnejšia stránka v skupine Pro-demokratickí aktéri - Zomri - má viac sledovateľov (401 tisíc) ako všetky stránky s top 3 príspevkami v skupine Problematické zdroje dokopy (Otevři svou mysl: 15 tisíc, Televízia Slovan: 68 tisíc, Matovičov cirkus: 86 tisíc).

Na štruktúre interakcií môžeme vidieť, že podiel zdieľaní na interakciách je pri Problematických zdrojoch až 42%, pričom pri Pro-demokratických aktéroch sú to iba 4% a až 91% tvoria reakcie. Práve enormným zdieľaním príspevkov jednotlivcami sledujúcimi problematické zdroje na Facebooku získavajú stránky so sporným obsahom významný dosah a možnosť šíriť dezinformácie smerom k voličom aj predvolebnom období.

Grafy boli vyhotovené súčtom jednotlivých typov interakcií top 3 príspevkov v skupine Problematické zdroje a v skupine Pro-demokratickí aktéri.

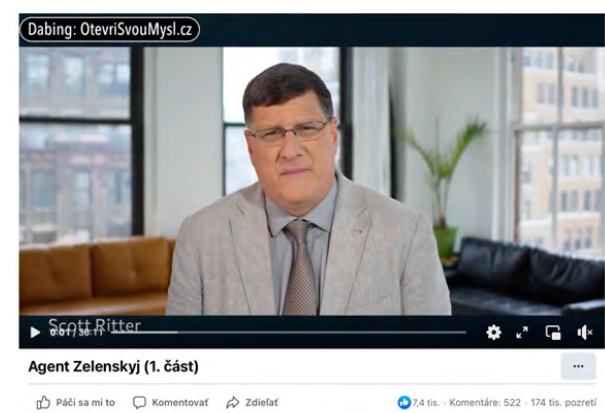
Problematické zdroje

Príspevky problematických zdrojoch sú v monitoringu rozmanité a venujú sa kultúrno-etickým, vnútropolitickým a zahraničnopolitickým témam. Z pohľadu dosahu získali viac ako dvojnásobný počet interakcií ako najúspešnejšie príspevky ostatných skupín.

1. Otevři svou mysl

2. august 2023 – 16 403 interakcií, z toho 7 345 reakcií, 520 komentárov a 8 538 zdieľaní.

Najpopulárnejší príspevok tohto týždňa naprieč všetkými monitorovanými skupinami je od českej stránky *Ovetři svou mysl*, ktorá má dosah aj na slovenské publikum. Príspevok obsahuje video, ktoré je prvou časťou dokumentárneho filmu od Scotta Rittera, známeho amerického dezinformátora a usvedčeného sexuálneho delikventa,¹ s názvom *Agent Zelenskyj*. Video je dabované v češtine a opisuje konšpiračné teórie o tom, ako sa prezident Zelensky dostal k moci. Druhá časť tohto dokumentárneho filmu bola zverejnená aj na sociálnej sieti YouTube, ktorá ho stiahla² vzhľadom na to, že porušoval zmluvné podmienky siete. Video podporuje dlhodobý naratív dezinformačnej scény, ktorá podrýva podporu Ukrajiny prostredníctvom znižovania dôveryhodnosti v prezidenta Zelenského.

2. Televízia Slovan

30. júl 2023 – 16 282 interakcií, z toho 9 593 reakcií, 1 059 komentárov a 5 630 zdieľaní.

V krátkom videu redaktorka a kandidátka do NR SR za SNS Martina Šimkovičová so svojim kolegom dezinterpretujú obsah novej učebnice vzťahovej a sexuálnej výchovy. Vo videu ju opisujú ako „exkurziu pornografických ilustrácií“, hovoria, že je v nej zakomponovaná „ideológia liberalizmu“ a že jediné ilustrácie tradičnej rodiny „pôsobia skôr cynicky, keďže sú postavičky vyfarbené v štýle modernej multikultúrnej rodiny“. Video sa nesie v naratíve boja proti liberalizmu a je podporené narážkami s rasistickým podtónom.

3. Matovičov cirkus

3. august 2023 – 15 602 interakcií, z toho 9 095 reakcií, 601 komentárov a 5 906 zdieľaní.

Stránka zverejnila video, v ktorom satirickým spôsobom reaguje na kampaň politickej strany OĽANO a priatelia, podľa ktorej sľubujú 500€ pre každého voliča a auto Fiat 500 pre svojich priaznivcov. Vo videu sa spieva: „Ja vážne robíť viac nemusím, OĽANO zvolím a zarobím“.

1 <https://www.nytimes.com/2012/02/26/magazine/scott-ritter.html?auth=login-smartlock>
 2 <https://www.youtube.com/watch?v=hq-Jab4DUhA>

Pro-demokratickí aktéri

Všetky tri najpopulárnejšie príspevky uplynulého týždňa v kategórii pro-demokratickí aktéri boli publikované satirickou stránkou Zomri. Celkovo obsadil obsah od Zomri všetkých 20 z 20 priečok najvirálnejších príspevkov za sledované obdobie.

1. Zomri

2. august 2023 – 7 765 interakcií, z toho 6 826 reakcií, 535 komentárov a 404 zdieľaní.

Najvirálnejší príspevok za posledný týždeň reaguje na aktuálnu predvolebnú kampaň kandidujúcich politických strán. Zdieľa koláž s fotkami politikov, ktorí boli v minulosti súčasťou slovenských vlád. K obrázku pridáva satirický popis: „Keď nás zvolíte, tak všetko vieme urobiť jednoducho a rýchlo. Len keď sme vládli, tak to nešlo,“ čím nepriamo podryva dôveru v predstaviteľov všetkých strán v koláži. K príspevku pridáva Zomri komentár „O ničom kampaň treba to rozhybať.“

2. Zomri

31. júl 2023 – 7 329 interakcií, z toho 6 911 reakcií, 93 komentárov a 325 zdieľaní.

Druhý príspevok v poradí je meme s fotkou smutného medveďa a popisom „Keď počuješ, ako o tebe Boris Kollár tvrdí, že si agresívny a premnožený, ale ty si len chcel byť ako on.“ Satiricky tak pripomína kauzu predsedu NR SR, ktorý mal fyzicky napadnúť jednu zo svojich ex-partneriek. Príspevok implicitne pomocou popisu „Vivat Slovakia“ odkazuje na spolitizovanie témy medveďov na Slovensku na úkor páľčivejších problémov krajiny.

3. Zomri

1. august 2023 – 5 252 interakcií, z toho 4 751 reakcií, 304 komentárov a 197 zdieľaní.

Tretí najpopulárnejší príspevok hovorí, že „Najúčinnejším liekom na rusofíliu je samotná návšteva Ruska“. Naráža tak na často mylné predstavy o Rusku,³ ktoré stále panujú medzi niektorými Slovákami. Príkladom je aj nedávna skúsenosť slovenského hudobného skladateľa, ktorý nelegálne vstúpil do Ruska preplávaním po rieke, na základe čoho bol v Rusku zadržaný a po pobyte v ruskom väzení zmenil k Rusku postoj.

3 <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/globsec-trends-2023-united-we-still-stand>

Štátne inštitúcie

Spomedzi štátnych inštitúcií najpopulárnejšie príspevky na Facebooku patrili za posledný monitorovaný týždeň dvom účtom Polície (17 z top 20 príspevkov). Zo zvyšku štátnych inštitúcií sa do top 20 dostali **Národný bezpečnostný úrad** s varovaním o nebezpečnej mobilnej aplikácii s názvom Barbie.me, **Ministerstvo obrany** s príspevkom, ktorý vyvracia hoax zo začiatku roka o údajnej mobilizácii, a **Ministerstvo vnútra** s informáciou o voľbách zo zahraničia.

1. Hoaxy a podvody – Polícia SR

31. júl 2023 – **5 778 interakcií**, z toho 4 926 reakcií, 179 komentárov a 673 zdieľaní.

Príspevok opisuje, ako po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy, na hokejovom šampionáte v roku 1969 naši reprezentanti odmietli podať ruku sovietskym hokejovým reprezentantom, čo verejnosť vnímala ako akt hrdinstva, s cieľom poukázať na súčasnú situáciu v súvislosti s vojnou na Ukrajine.

2. Hoaxy a podvody – Polícia SR

29. júl 2023 – **3 394 interakcií**, z toho 3 082 reakcií, 202 komentárov a 110 zdieľaní.

Príspevok reaguje na udalosť z majstrovstiev sveta v šerme v Miláne, kde 27. júla 2023 Ukrajinka O. Charlanová po zdolaní Rusky A. Smirnovovej súperku **odmietla pozdraviť**. Ukrajinka bola najprv diskvalifikovaná, ale neskôr bola diskvalifikácia zrušená s tým, že ak splní podmienky, bude sa môcť **zúčastniť OH 2024** v Paríži. Príspevok porovnáva situáciu so situáciou medzi Nemeckom a Poľskom v roku 1939.

3. Hoaxy a podvody – Polícia SR

1. august 2023 – **2 437 interakcií**, z toho 1 759 reakcií, 347 komentárov a 331 zdieľaní.

Aj tretí najpopulárnejší príspevok štátnych inštitúcií je z policajnej stránky Hoaxy a podvody. Ide o video, na ktorom je premiérka Talianska Giorgia Meloni kritizujúca opozičné hnutie Movimento 5 Stelle za to, že vyzýva, aby Taliansko prestalo posielat' zbrane Ukrajine.

Maďarská menšina

V prvom monitorovacom období patrili všetky tri príspevky publikované v maďarskom jazyku buď politikom strany Aliancia alebo samotnej strane. Najpopulárnejší príspevok sa týkal renovácie malého pamätníka spojeného s maďarskou históriou, avšak vyskytli sa aj proti-európske, proti-migračné či anti-LGBTI naratívy.

1. Örs Orosz

2. august 2023 – 3 847 interakcií, z toho 3 225 reakcií 89 komentárov a 533 zdieľaní.

Video v príspevku popisuje reštaurovanie pamätného kameňa pre Jánoša Mahlera, horského vodcu pri príležitosti 150. výročia založenia Karpatského spolku. Namiesto šírenia konkrétneho naratívu sa video zameriava na zdôraznenie obrazu Örsa Orosza ako „konajúceho politika“, ktorý pracuje na pomoci miestnym komunitám.

2. Szövetség (Strana Aliancia)

29. júl 2023 – 1 871 interakcií, z toho 1 543 reakcií, 266 komentárov a 62 zdieľaní.

Strana Aliancia zdieľala výsledok predvolebného prieskumu preferencií, ktorý uvádzal podporu na úrovni 5,4 %. V príspevku strana zdôrazňuje, že budú pokračovať v posilňovaní reprezentácie regiónu.

3. György Gyimesi

1. august 2023 – 1 482 interakcií, z toho 1 212 reakcií, 174 komentárov a 96 zdieľaní.

V zverejnenom videu György Gyimesi tvrdí, že Brusel zbiera peniaze na tri veci: dodávky zbraní na Ukrajinu, podporu migrantov a šírenie LGBTQ propagandy. Tvrdí, že EÚ financuje „štedré rozdávanie“ výhradne cez úvery. [Slovenskí] „progresívni politici na to podľa neho nedajú dopustiť“, zatiaľ čo školstvo či zdravotníctvo na Slovensku sú v zlom stave. Následne vyzýva voličov, aby pomohli vybudovať v septembrových voľbách lepšiu budúcnosť. Rovnaké video zverejnené v slovenčine získalo o niečo viac interakcií ako video v maďarskom jazyku.

Metodológia

Výsledky monitoringu pozostávajú z dát získaných v období 29.7. a 4.8. 2023 z monitorovacích nástrojov CrowdTangle a Gerulata naprieč štyrmi skupinami sledovaných Facebook stránok.

Skupina „Problematické zdroje“ pozostáva zo 158 stránok, ktoré organizácie konspiratori.sk⁴ a Gerulata Technologies⁵ zadefinovali ako stránky šíriace sporný obsah. Tieto stránky boli doplnené o stránky, ktoré takýto obsah pravidelne zdieľajú a majú výtlak, ktorý sa dá považovať za relevantný v kontexte Facebooku v slovenskom jazyku.

Skupina „Pro-demokraticí aktéri“ pozostáva z 90 Facebook stránok neziskových, mimovládnych organizácií, think-tankov, fact-checkerov, influencerov, hnutí, zoskupení či satirických stránok, ktorí dlhodobo zdieľajú politický obsah, ktorý podporuje základné demokratické hodnoty a princípy. Príkladom takéhoto obsahu môže byť mobilizácia voličov, obsah podporujúci základné práva a slobody, práva menšín, boj proti extrémizmu a fašizmu, podpora vzdelávania, mediálnej gramotnosti a iné. Všetky stránky v skupine museli spĺňať podmienku minimálne 1000 sledovateľov, okrem stránok Voľby 2023 a Chcem tu zostať, vzhľadom na ich relevantnosť ku predvolebnému monitoringu.

V skupinách „Problematické zdroje“ a „Pro-demokraticí aktéri“ sa okrem stránok publikujúcich v slovenskom jazyku v zozname nachádzajú aj stránky publikujúce v českom jazyku s dosahom na slovenské publikum.

Zároveň sa v týchto dvoch skupinách nenachádzajú žiadne politické strany, subjekty, ani osoby, ktoré kandidujú vo voľbách do NR SR v septembri 2023. Nenachádzajú sa v nich ani štandardné mienkotvorné médiá, nakoľko obe skupiny aktérov budú v predvolebnom období monitorovať iné organizácie na Slovensku, najmä organizácia MEMO98. Účelom analýz je teda

vzájomné dopĺňanie a pokrytie čo najširšieho spektra aktérov s potenciálom ovplyvniť verejnú mienku v predvolebnom období na Slovensku.

Skupina štátnych inštitúcií zoskupuje 34 Facebook stránok ministerstiev a ostatných relevantných ústredných orgánov štátnej správy, štátnych inštitútov a iných štátnych úradov publikujúcich v slovenskom jazyku, ktoré publikujú obsah s cieľom zvyšovania pravidelnej informovanosti verejnosti a dôveryhodnosti v inštitúcie, ako aj obsah podporujúci demokratické hodnoty, spravodlivosť, mediálnu gramotnosť a historické vzdelávanie. Všetky stránky v skupine museli spĺňať podmienku minimálne 1000 sledovateľov.

Posledná skupina „Maďarská menšina“, pozostáva z 38 Facebook stránok médií, politických strán a politických predstaviteľov, ktorí publikujú v maďarskom jazyku a ktorých cieľovým publikom je maďarská menšina na Slovensku. Podmienkou zaradenia do vzorky bol minimálny počet 1000 sledovateľov. Nakoľko aktérov maďarskej menšiny iné organizácie na Slovensku nemonitorujú, do monitoringu sme v tejto skupine zaradili aj politické subjekty a aktérov a médiá. V prípade médií ide o 10 najviac sledovaných stránok médií maďarskej menšiny na Slovensku. Medzi politické strany sú zaradené top 3 strany reprezentujúce maďarskú menšinu podľa prieskumov, a to Aliancia, Maďarské fórum a Most-Híd (na spoločnej kandidátskej listine strany Modri). Medzi politickými aktérmi sa nachádzajú politici, ktorí majú verejnú Facebook stránku a nachádzajú sa medzi 20 top kandidátmi na kandidátskej listiny Aliancie, 10 top kandidátmi Most-Híd a top 10 kandidátmi Maďarského fóra. Výsledkom je 18 politikov, ktorých zoznam je doplnený o štyri politické mená relevantné z hľadiska dosahu – politik György Gyimesi z kandidátskej listiny strany Aliancia, Pál Csáky, bývalý predseda strany SMK, Dávid Nagy, bývalý politik a podporovateľ Aliancie a László Gubik bývalý politik za SMK a kandidát Fideszu do Európskeho parlamentu. V skupine je z pohľadu relevancie zaradená taktiež stránka hnutia Új

4 <https://konspiratori.sk/zoznam-stranok>

5 <https://blog.gerulata.com/russian-propaganda-network-in-slovakia/>

Egység Mozgalom, vzhľadom na jej výhradné zameranie na maďarskú menšinu na južnom Slovensku a pravidelný politický obsah.

V monitorovanom období boli v rámci každej skupiny zoradené príspevky publikované na sociálnej sieti Facebook podľa počtu interakcií (súčet reakcií, komentárov a zdieľaní bez ohľadu na typ interakcie). Zo vzorky pre každú skupinu bolo vybraných top 20 príspevkov, ktoré boli vyfiltrované od príspevkov nerelevantných k téme voľby a kvalitatívne zhodnotené z pohľadu dosahu a šírených tém. Top 3 príspevky zo vzorky každej skupiny boli diskurzívne analyzované a opísané v obsahu týždennej správy.

Grafické znázornenia využívajú dáta z rovnakého monitorovacieho obdobia, pričom poukazujú, ktoré stránky v danej vzorke pridali najväčší počet príspevkov a porovnávajú štruktúru interakcií (reakcií, komentárov a zdieľaní) medzi jednotlivými analyzovanými skupinami. V prípade analýzy počtu spomenutí jednotlivých politických strán v príspevkoch boli využité kľúčové slová v podobe názvu politickej strany (napr. SMER-SSD, Progresívne Slovensko..) a jeho obmien (SMER, PS..).

Účelom tejto analýzy je sprostredkovať kvalitatívny pohľad do príspevkov a na aktérov, ktorí naprieč skupinami získavajú na sociálnych sieťach v predvolebnom období najväčšie množstvo pozornosti od užívateľov Facebooku na Slovensku a ponúknuť tak obraz o tom, ktoré stránky, aktéri a tvrdenia majú najväčší dosah.